

MERSİN
Ören Yerleri
Kaleleri
Müzeleri

YAYIN KURULU

Mehmet ÇALIŞKAN

Prof.Dr.Ayşe AYDIN

Yrd.Doç.Dr.Ümit AYDINOĞLU

Filiz KEREM

Koordinatör

Hazırlayan

Fotoğraflar

EKİN KİTAP GÖRSEL

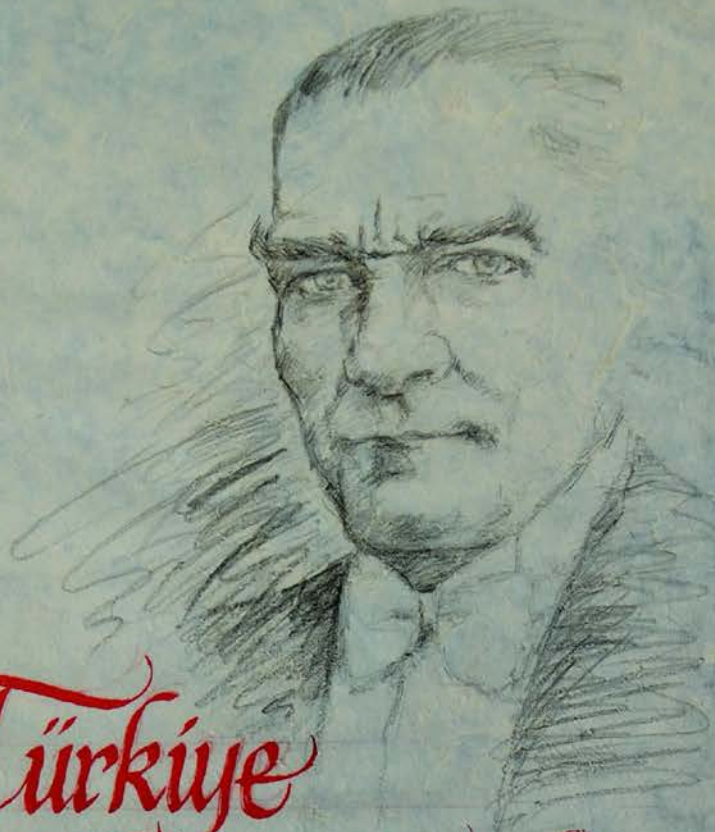

Tel:

Faks:

İçindekiler

SUNUŞ	.5
ÖNSÖZ	.7
BAŞLARKEN	.9
KİLİKİA ve MERSİN	.15
İLÇELER	
Mersin Merkez	.21
Akdeniz	.21
Toroslar	.33
Yenişehir	.45
Mezitli	.47
Tarsus	.59
Çamlıyayla	.93
Erdemli	.99
Silifke	.165
Aydıncık	.239
Bozyazı	.251
Anamur	.264
Gülnar	.291
Mut	.297
SÖZLÜK	.325
YARARLANILAN KAYNAKLAR	.329

Türkiye
Cumhuriyetinin
temeli
kültürdür.

H. Atatürk
Medeniyetin hamuru

kâğıt hamurudur.

1924

SUNUŞ

Mersin, Prehistorik Dönem'den yakın geçmişe kadar bir çok medeniyete ev sahipliği yapmış ve kültür beşiği olmuş önemli bir ilimizdir. Sahip olduğu zengin tarihi mirası ile yaklaşık 9000 yıllık bir geçmişe tanıklık eden Mersin, bu bağlamda dünyanın sayılı şanslı kentlerinden birisidir.

Dili,dini, kültürleri farklı bir çok medeniyetin izlerini günümüze taşıyan bu topraklardaki kültürel mirasın, gelecek kuşaklara ulaştırılması amacıyla yapılan arkeolojik çalışmaların yanı sıra, bu tarihi eserlerin tanıtıldığı geniş içerikli yayınlar da, gelecek nesillere aktarılacak bilgi kapsamında önem taşımaktadır.

Mersin'deki ören yerlerini, kalelerini ve müzelerini, arkeolojik, tarihi, kültürel değerlerini uzun yıllar devam eden bir çalışmanın sonucu olarak tanıtan bu kitabın ikinci baskısında yeni ortaya çıkartılan arkeolojik alanlar ile diğer kültür varlıkları eklenerek kitabın içeriği zenginleşmiş, kazısı devam eden ören yerlerinin bilgileri güncellenmiştir.

Bu arada Valiliğimizin 2008 yılında düzenlemiş olduğu "I. Ulusal Fotoğraf Yarışması"na katılan eserlerden de kitaba katkıda bulunulmuştur.

Mersin'de çeşitli sektörlerde canlandırmaya çalıştığımız kültür turizminin alt yapısını oluşturan arkeolojik verileri korumak ve bu vesileyle tanıtmak hedefimizdir. Yine bu anlamda başlattığımız Kültür Envanteri Projesine hız vermiş bulunmaktayız. İlimizdeki Kentsel Sit Alanı içerisindeki tescilli yapılar öncelikli olmak üzere, bu tarihi yapıları onarmak, restore etmek ve yeni işlev kazandırarak yaşamalarını sağlamak için İl Özel İdareimiz ve belediyelerimizle işbirliği içerisinde çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Bu konudaki çalışmalarımız tek bir kitapla sınırlı kalmayıp geliştirilerek devam edecektir.

Kitabın hazırlanmasında destek sağlayan Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Mersin İl Özel İdaresi'ne, Mersin Üniversitesi'ne, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, ayrıca emeği geçen kişi ve kuruluşlara teşekkür ederim.

Mersin'in sahip olduğu arkeolojik, tarihi ve kültürel değerlerini tanıtan bu kitabın geleceğe de ışık tutması dileğiyle.

Hüseyin AKSOY
Mersin Valisi

ÖNSÖZ

Ülkemizde bulunan ören yerlerimizdeki kültürel mirasın korunması, sergilenmesi, bu değerlere sahip çıkılması ve gelecek kuşaklara aktarılması, kültürümüzü ve tarihimizi zenginleştiren unsurlardır.

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün; "Bir vatanın sahibi olmanın yolu, o topraklarda yaşanmış tarihi olayları bilmek, doğmuş uygarlıkları tanıma ve sahip olmaktan geçer." özdeyişinden yola çıkarak, uzun yıllardır görev yapmakta olduğum ve tarih boyunca çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Mersin İlimizin arkeolojik değerlerinin bir araya getirilerek kitap halinde tanıtılması düşüncesi ortaya çıkmıştır.2000 yılında başlattığımız koordineli bir çalışmayla bunu başarmış bulunmaktayız. Kitapta, arkeolojisi en zengin illerimizden biri olan Mersin'imizin tamamını tanıtmaya çalıştık. Farkedilmeyen gizlide kalmış bilinmeyen örenyerlerimizi de ileriki yıllarda değerlendirmeyi planlıyoruz.

Kitabımızın hazırlık aşamasında katkı sunan; Kültür eski Bakanı Sayın İstemihan TALAY'a, Mersin eski Vali Yardımcılarımız Sayın Ruhi PAKER'e ve Sayın Ardahan TOTUK'a teşekkür ediyorum.

Çalışmalarımıza katkı sağlayan; Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul GÜNAY'a, Mersin Valisi Sayın Hüseyin AKSOY'a, Vali Yardımcılarımıza, İlçe Kaymakamlarımıza, İl Özel İdaresi'ne ve İl Genel Meclis Üyelerine, diğer Kurumların İl ve İlçe Müdürlüklerine teşekkür ediyorum.

Yayın Kurulunda bilimsel katkılarıyla bizlere destek veren Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyeleri Sayın Prof.Dr.Ayşe AYDIN'a ve Sayın Yrd.Doç.Dr.Ümit AYDINOĞLU'na, eleştirileriyle bizleri yönlendiren; Münih Üniversitesi Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr.Ahmet ÜNAL'a ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Sayın Prof.Dr.Mustafa Hamdi SAYAR'a, kitabın hazırlanması için büyük özveriyle emek sarfeden Mersin Müze Müdürlüğü Arkeoloğu Filiz KEREM'e, fotoğraf çekimleri ile katkıda bulunan Selami TÜRK'e, Araştırmacı Gündüz ARTAN'a teşekkür ediyorum.

Emekli Mersin Müze Müdürü Akif YÜCEL'e, emekli Tarsus Müze Müdürü Kadir YANIK'a, Mersin Müze Müdürü Songül CEYLAN BALA'ya, Silifke Müze Müdürü İlhame ÖZTÜRK'e, Anamur Müze Müdürü Ramazan PEKER'e, Tarsus Müze Müdür V. Abdülbari YILDIZ'a ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü çalışma arkadaşlarıma, kitabımız için el yapımı kağıt üzerine Mustafa Kemal ATATÜRK'ün özdeyişini ve portresini çalışan Ressam-Hattat Etem ÇALIŞKAN'a teşekkür ediyorum.

Özgün ve örnek bir çalışma olduğunu düşündüğüm, Türkçe ve İngilizce olarak hazırladığımız bu kitabın Mersin İli'nin tanıtımına ve kültür turizminin gelişmesine katkıda bulunması dilekleriyle saygılarımı sunarım.

Mehmet ÇALIŞKAN
İl Kültür ve Turizm Müdürü
MERSİN

BAŞLARKEN

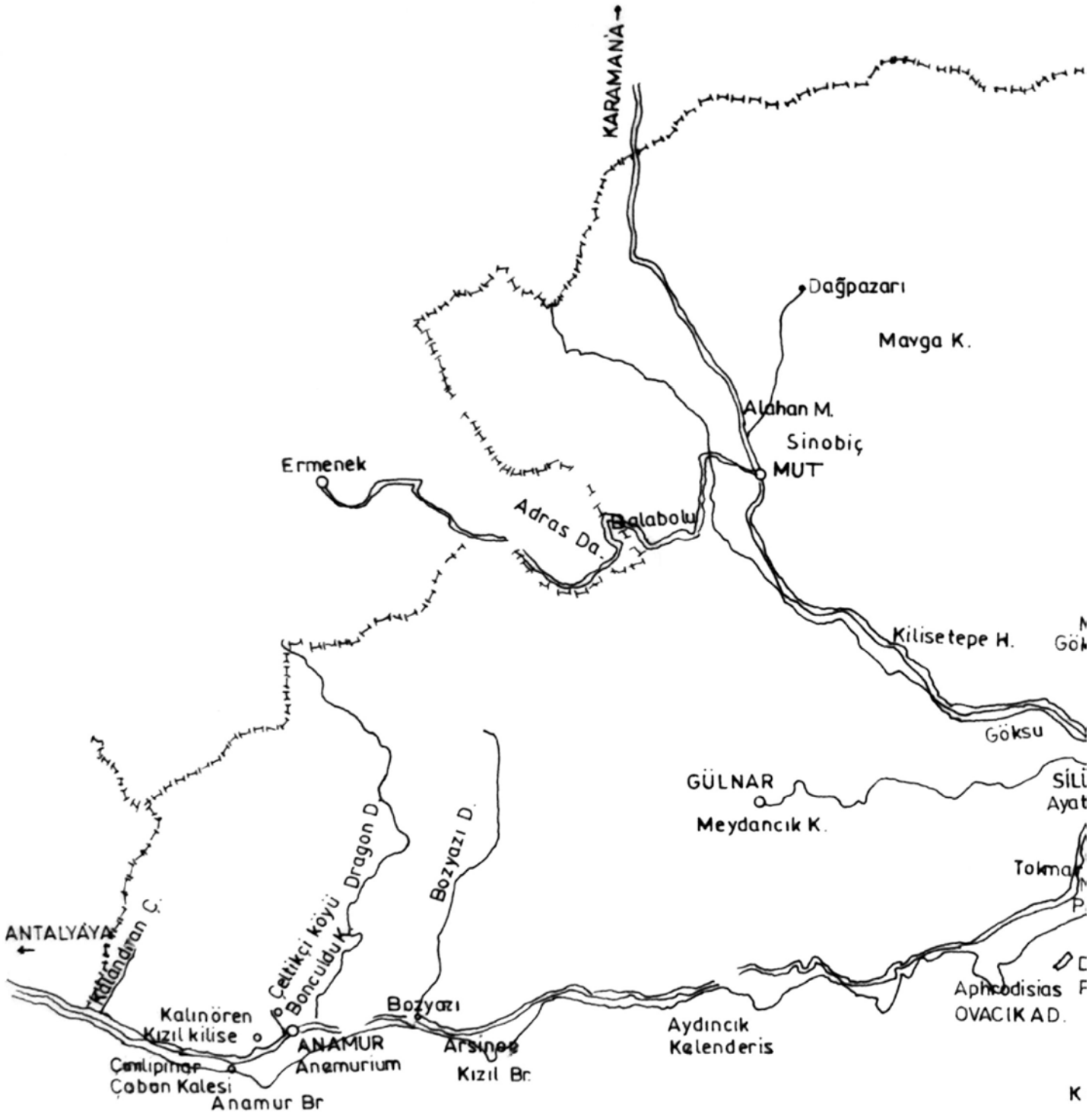
Mersin İli'nin ören yerlerini, kalelerini ve müzelerini ele aldığımız bu çalışmanın amacı; ilimizin arkeolojik-tarihi kültürel varlıklarının bulunduğu merkezleri tanıtmaktır. Olanaklar elverdiği ölçüde sadece bir bölümünün tanıtılabildiği bu kitap, diğer alanların tanıtımına yönelik hazırlıklara da öncü olacaktır. Birinci sayıda öncelikle ören yerleri, kaleler ve müzeler ele alınırken, seyahatlerimiz sırasında yol üzerinde görülen han, köprü gibi kültür varlıkları da kısaca tanıtılmaya çalışılmıştır. Yerleşimlerin isimleri verilirken öncelikle antik, sonra bugünkü isimleri yazılmıştır. Ancak bazı yerleşimlerin antik isimleri bilinmediği için sadece bugünkü isimlerinin verilmesiyle yetinilmiştir. Metin kısmında doğudan batıya ve kuzeyden güneye olmak üzere mümkün olduğunca yol güzergahlarına bağlı kalınırken, Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü'nden alınan harita, ilçe sınırlarında baz alınmıştır. Krokiler veya planlar basit tarzda ölçeksiz olarak çizilmiştir. Bazı yerlerin planları da bitki örtüsünden tespit edilemediği için çıkarılamamıştır. Metin kısmında bazı isimler, anıldığı yerin önemini vurgulamak amacıyla ayrı başlık halinde verilmiştir. Yine metin kısmında 4. yüzyıla kadar İ.S. ibaresi kullanılmış bu yüzyıl ve sonrasında İ.S. ibaresi kullanılmamıştır. Bu kitaptaki bigiler bölge üzerine yapılmış bilimsel çalışmalar ile müze kaynakları taranarak ve birebir arazi çalışması yapılarak elde edilmiştir. Bu bilimsel kaynaklar ayrıca dip not olarak verilmeyip "Yararlanılan Kaynaklar" bölümünde belirtilmiştir. Tarafımdan çizilen plan ve krokilerde isim belirtilmeyip, yararlandığım kaynaklardan alınan planlar ve krokilerin yazarları belirtilmiştir. İkinci baskıda kitaba yeni yerler eklenirken, bazı fotoğraf eksiklikleride tarafımdan giderilmiştir.

2000 yılından itibaren havadan, denizden ve karadan, yürüdüğümüz yollar hariç, araçla yaklaşık 8.000 km. katedilerek sekiz yıldır yapılan bu çalışmayı yürekten destekleyen İl Kültür ve Turizm Müdürü Mehmet ÇALIŞKAN'a, Mersin Fotoğraf Amatörleri Derneği'ne, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü İsmail SALMAN'a, İngilizce çevirileri yapan başta Serpil AKSOY olmak üzere, Filiz KALALI, Gülyüz YILDIZ, Fatma YAKARYILMAZ, Erdoğan ÖZCAN, Neşegül UYSAL, Sevilay BAL, Fatma ERTUĞRUL, Banu ÇİÇEK, Erdoğan GÖKMEN, Ebru ÖĞÜNÇ, Münevver GENÇ, Mustafa Can EKİZ, İpek AYÇA, Tufan KURT, Tuba KURT, Dilek ÇETİN 'e, yine bazı yerlerde fotoğraf desteği sağlayan Çamlıyayla, Gülnar, Taşucu Belediye Başkanlıkları'na, meslektaşım Yaşar ÜNLÜ'ye, bilgisayar konusundaki desteklerinden dolayı Ahmet GÜLLÜ'ye, Ebru NAVRUZ'a, Haluk POYRAZOĞLU'na ve Halil Özgün KEREM'e teşekkür ederim.

Filiz KEREM

MERSİN'İN ARKEOLOJİK TARİHİ ve KÜLTÜREL DEĞERLERİ

ANADOLU'DA BULUNAN ANTİK YERLERİ

PONTUS

KAPPADOKIA

URARTU

EŞİM BÖLGELERİ

Kilikia ve Mersin

Kilikia Bölgesi kabaca Melas (Manavgat) Çayı'ndan başlayıp, Toros Dağları'nın güney etekleri boyunca Amanos Dağları'na kadar uzanmaktadır. Kilikia Bölgesi jeolojik yapısına göre Dağlık ve Ovalık Kilikia olarak ikiye ayrılmıştır. Dağlık Kilikia (Tracheia, Aspera) ile Ovalık Kilikia'nın (Pedias ve Campestris) sınırı bazen Lamos (Lamas) bazen de Soli olmuştur.

Strabon "Lamos'tan sonra önemli bir kent olan Soli'ye gelinir. Burası Issos'u da içeren diğer Kilikia'nın başlangıcıdır" ifadesiyle Dağlık Kilikia ile Ovalık Kilikia arasındaki sınırın Soli olduğunu belirtmektedir. Dağlık Kilikia ile Ovalık Kilikia'yı birbirinden ayıran bir başka sınırın Lamos (Limonlu) Nehri olduğu, hatta İ.Ö. 44 - 43 yılında Kilikia Pedias'ın Suriye'ye bağlandıktan sonra batı sınırını Lamos Nehri'nin oluşturduğu bilinmektedir.

Gezenlerin bildiği üzere zorlu arazi yapısına sahip olan bu bölgeye girişi sağlayan üç kapının varlığı bilinmektedir. Bunlardan birincisi Mut'un kuzeyinde yer

alan Sertavul Geçiti'dir. İkincisi Pozanti istikametinde Gülek Boğazı olarak bilinen ve boğazda bir kaya üzerinde "Kilikia Sınırı" yazısı bulunan Kilikia Kapısı ve Hatay istikametinde yer alan Belen (Suriye) Kapısı'dır.

Bu geçitlerden en tanınmış olan Kilikia Kapısı'nın mitolojisi Hititler'e kadar gitmektedir. Hitit mitolojisinde Hititler'in denize ulaşmak için bu geçiti bir boğanın boynuzlarıyla açtığı aktarılmaktadır. Ayrıca Hitit Dönemi'ne ait İmamkulu kabartması üzerinde boğanın çektiği bir savaş arabası, Dağ Tanrıları üzerinde yer alan Fırtına Tanrısı ve elinde mızrak ile yay taşıyan Kuwalanamuwa isimli prensin tasvir edilmiş olması anlatılan bu Hitit mitolojisi ile özdeşleştirilmektedir. Aslında Kilikia Kapısı ilerde de anlatılacağı üzere günümüze kadar bir çok kez genişletilmiştir.

Kilikia Bölgesi Prehistorik açıdan fazla araştırılmadığından bu dönem hakkındaki bilgilerimiz sınırlıdır. Ancak Kelenderis yakınındaki Gözsüzce'de ele geçtiği belirtilen pişmiş toprak idollerden bir tanesi Prehistorik Dönem'e tarihlenmiştir. Mer-

sin Yumuktepe ve Tarsus Gözlükule’de yapılan bilimsel kazılar sonucunda Kilikia Bölgesi’nin tarihinin Neolitik Dönem’e kadar gittiği tespit edilmiştir. Bu höyükler bölgede yer alan sürekli ve kesintisiz yerleşim olduğunun kanıtlarıdır. Yumuktepe’de ortaya çıkartılan surlu duvarları, yine kazılarda ortaya çıkartılan az sayıdaki epigrafik ve arkeolojik malzemeler, (Soli-Pompeiopolis ve Yumuktepe’de ortaya çıkartılan düğme biçimli ve damga mühürler) seramikler ve Hemite ile Sirkeli kaya kabartmaları, Hititler’in Anadoluya egemen oldukları İ.Ö. 2. bin boyunca Kilikia’da da faaliyette olduklarının kanıtları olarak gösterilmektedir. Kilikia ismi ilk kez İ.Ö. 8. yüzyılda Asur dokümanlarında “Hilakku” şeklinde görülmüştür. Bu nedenle Kilikia isminin Asur kaynaklarında özellikle Dağlık Kilikia için kullanılan “Hilakku” kelimesinden kaynaklandığı kabul edilmektedir. Ancak bundan önce İ.Ö. 1480 yılında Firavun III. Tutmosis zamanında “Qode” isminin Ovalık Kilikia Bölgesi’nde yer alan Kizzuwatna Krallığı için kullanıldığı

belirtilmektedir. Kilikia’nın batısında ise Tarhundaşsa Krallığı bulunuyordu. III.Tiglat-Pileser döneminde (İ.Ö. 745-727) Asur’a karşı oluşturulan Urartu koalisyonunda Kilikia’nın o dönemdeki önemli bölgesi Que’nin de (aynı Asur kaynaklarında Ovalık Kilikia’nın ismi olarak geçmektedir) bulunduğu görülmektedir. Bu koalisyondan sonra Que, Asur Krallığı tarafından haraca bağlanan kentlerden birisi olmuştur. Que üzerinde bu kadar hakimiyet kuran Asurlular, Dağlık Kilikia üzerinde kurmak istedikleri hakimiyeti sağlayamamışlardır. İ.Ö. 612’de Medler’in İskidler ile işbirliği yapması sonucunda bölgedeki Asur idaresine son verilmiş ve sonrasında koloniler kurulmuştur.

Kilikia isminin nereden geldiğine dair başka bir bilgiyi ünlü tarihçi Heredotos aktarmaktadır. Boğa kılığına girmiş Zeus, Fenikeli Agenor’un kızı Europe’yi kaçırdıktan sonra, onu aramaya çıkan kardeşi Kilix’in bir süre sonra aramaktan vazgeçip burada yerleştiğini ve onun adından dolayı bölgeye Kilikia denildiğini nak-

letmiştir. Heredotos bölgenin “Hypachoea” diye adlandırıldığından da bahsetmektedir.

Kilikia'nın batısında İ.Ö. 8. yüzyıl sonu ve İ.Ö. 7. yüzyıl başlarında Hellen kolonizasyon hareketlerinin başladığı ve bunun sonucunda Kelenderis, Nagidos, Soli gibi şehirlerin kurulduğu bilinmektedir. Ancak Kelenderis'te yapılan bilimsel kazılar sonucunda ortaya çıkartılan bir takım seramik parçalarına göre İ.Ö. 7. yüzyıl öncesinde de yerleşim olduğu ileri sürülmektedir. Daha sonra Kilikia'da İ.Ö. 6. yüzyıldan itibaren Pirundu yerel krallığı, Babil ve Pers egemenlikleri görülür. Pirundu yerel krallığının özellikle Lamos (Limonlu) ve Kalykadnos(Göksu) nehirleri arasındaki güçlerini İ.Ö. 557 yılında Babil Krallığı yıkmıştır. Bu yıkımdan bölgeyi İ.Ö. 546 yılına kadar yöneten Syene-sis sülalesi kazançlı çıkmıştır. Pers istilası sonucu ele geçen Kilikia Bölgesi'nde İ.Ö. 521 yılında Kral Darius ile birlikte bir satraplık kurulmuştur. Bu zamanda bölge yine yerli bir sülale tarafından idare edilmiştir ancak Persler'e vergi vermişlerdir.

Büyük İskender, Doğu seferi sırasında İ.Ö. 333 yılında Persler'i yenerek Kilikia'yı imparatorluk sınırları içine katmıştır. Ancak Büyük İskender genç yaşta (İ.Ö. 323) ölünce İskender'in fethettiği topraklar içerisinde yer alan Kilikia, I. Seleukos Nikator tarafından yönetilmeye başlanır. I. Seleukos Nikator, Olba ve çevresini yönetme hakkını yerli Teukrid hanedanına bırakır. Böylece bölgede bildiğimiz rahip-krallık yönetim sistemi Olba'da uzunca bir süre uygulanmıştır.

İ.Ö. 1. ve İ.S. 1. yüzyıllarda Seleukoslar'ın yönetimi zayıflamaya başlamıştır. Bu durumdan faydalanan Romalılar bölgede etkilerini artırarak bir çok yerleşimin bağımsızlaşmasını sağlamışlardır. Bu dönemde yine Kilikia kıyılarını tehdit eden korsan faaliyetlerini önlemek için Roma Senatosu Kilikia'yı Roma Eyaleti yapmaya karar verir ve başkentini Tarsos olarak seçer.

Son derece stratejik bir noktada yer alan ve askeri eyalet konumunda olan Kilikia'daki korsanlık faaliyetlerine General Pompeius (İ.Ö. 56) son verir. Kilikia'nın sınırları içerisine bir ara İ.Ö. 58' de Kıbrıs'ta katılmıştır.

İ.Ö. 51 yılında ünlü Hatip Cicero Kilikia, Pisidia, Pamphilia ve Kıbrıs prokonsülü olarak bölgeye atanır. İ.Ö. 47 yılında Kıbrıs'ın Mısır Eyaleti'ne bağlanmasıyla bölgeden ayrılır. Kilikia Pedias İ.Ö. 43-44 yılında Suriye'ye bağlanırken, Kilikia Tracheia için Romalılar bölgenin valiler değil krallar tarafından yönetilmesini uygun görürler.

İ.Ö. 44 yılında Caesar'ın ölümünden sonra Kilikia Bölgesi Marcus Antonius'un idaresine bağlanır. İ.Ö. 34 yılında Augustus, Actium savaşını kazanarak, Roma'nın tek hakimi oluncaya kadar, bölge yine yerli krallar tarafından yönetilir. Bu sırada tekrar canlanan korsan faaliyetlerine Galatia kralı Amyntas kesin çözüm getirir. Böylece Dağlık Kilikia'da Olbalı rahipler tarafından sürdürülen yönetim sistemi İ.S.1. yüzyıla kadar devam eder. Tiran Zenophanes'in kızı Aba, Olba'daki yönetici sülaleye evlilik yoluyla girerek bölgede güç kazanır. Bu yönetim Pomon (İ.Ö.39-29) ve Augustus'un son yıllarına kadar da Aias (İ.S. 11-15) ile devam eder. İ.Ö. 25 yılında Amyntas'ın öldürülmesiyle bölge Kapadokya kralı Arkhelaos'a verilir. Onunda ölümüyle İ.Ö. 17 yılında oğlu II. Arkhelaos tahta geçer. Ancak İ.S. 38 yılında II. Arkhelaos ölünce Kilikia, Caligula (İ.S. 37-41) tarafından Kommagene kralı IV. Anthiokos'a verilir. Caligula zamanında herhangi bir gelişme görülmez. İ.S. 74 yılında IV. Anthiokos Vespasianus tarafından tahttan indirilir ve krallığı Suriye eyaletine katılır. Claudius zamanında (İ.S. 41-54) Suriye'ye bağlı olan Ovalık Kilikia ile Dağlık Kilikia birleştirilir ve tekrar Roma eyaleti olur. Bölge şehirlerinde hızlı bir imar faaliyetine başlanır. Mut'ta Claudius adına, Claudiopolis şehri kurulur. Batı Dağlık Kilikia Bölgesi, Kilikia'dan alınarak, askeri

yönetimin daha fazla sivilleşmesi sağlanır. Pamphilya ile Ovalık Kilikia'yı birbirine bağlayan sahil yolunun yapımı ve Dağlık Kilikia'da Korykos'tan Olba'ya giden yol Vespasianus (İ.S. 69-79) döneminin Kilikia'da çok parlak geçtiğini göstermektedir. Vespasian, Seleukeia'da, Kalykadnos Nehri üzerinde bir de köprü (İ.S. 77) yaptırmıştır. Hadrianus (İ.S. 117-138) döneminde ise Kilikia eyaleti, Prima ve Secunda olarak ikiye ayrılmış ve dağlık bölge Kilikia Prima, ovalık bölge Kilikia Secunda olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde şehircilik açısından da çok büyük gelişmeler meydana gelmiştir. İ.S. 2. yüzyılda meydana gelen imar çalışmaları arasında özellikle yol ağları, su kemerleri sayılabilir. Septimus Severus zamanında Olba-Diokaesareia arasında bulunan iki mil taşı aracılığı ile Korykos'tan Olba'ya ve Cambazlı'ya giden ikinci bir yolun İ.S. 197-198 yıllarında yapıldığı anlaşılmaktadır.

Bölge genelinde görülebilen yapıların çoğu İ.S. 2. ve 3. yüzyıllara aittir. Bunlar arasında kaya kabartmaları, Olba'daki su kemeri, nymphaion, Kanytella'daki (Kanlıdivane) bir çok mezar ve yazıt sayılabilir. Araya giren bir durgunluk döneminden sonra İ.S. 4. yüzyılda yeniden bir yapılanma hareketi görülür. Roma İmparatorluğu'nun İ.S. 4. yüzyılda ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma İmparatorluğu (Kilikia Bölgesi'nin içinde kaldığı Bizans İmparatorluğu) Dönemi'nde bölgede çok sayıda dini ve sivil mimari örnekleri yapılmıştır.

7. yüzyıldaki Arap akınlarıyla birlikte bölgedeki mimari faaliyetlerin kesintiye uğradığı görülmektedir. 8. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kilikia'ya Türkmen aşiretleri yerleşmeye başlamış, Abbasiler Dönemi'nde ise yoğunluk kazanmıştır. 4. yüzyıldan itibaren yavaş yavaş Anadolu'ya göç etmeye başlayan Ermeniler 11. yüzyıldan itibaren Kilikia Bölgesi'nde varlık göstermişlerdir.

Kilikia'ya yerleşen Türkmen aşiretlerinden Karamanoğulları bölgenin batısında,

Ramazanoğulları ise doğusunda hüküm sürmüşlerdir. Kilikia, Anadolu'nun diğer bölgelerine göre Osmanlı egemenliği'ne daha geç girmiştir.

Coğrafi olarak batıda Antalya İli'nin Gazipaşa ilçesi, kuzeyde Konya, Karaman, Niğde illeri, doğuda Adana ili ve güneyde Akdeniz ile çevrelenmiş olan Mersin, Osmanlı topraklarına 1516 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında katılmıştır. Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından yönetilmiş ve daha sonra Osmanlılar yeniden egemen olmuşlardır. 1924 yılında Mersin vilayeti kurulmuştur. 1933'de Silifke, Anamur, Gülnar, Mut ilçeleri Mersin'e bağlanmış ve vilayetin adı İçel olarak değiştirilmiştir. Uzun yıllar kullanılan İçel adının; Göksu nehrinin iki yanındaki bölgeye 12. yüzyılda Türkler tarafından İçel adı verilmesinden veya Anadolu Selçuklularının egemen oldukları bu bölgeye Toroslar'ın ötesindeki "Uç ülke, uç diyar" anlamına gelen "Uç-il/ Uç-el"'in zamanla halk deyişiyle "İç-il/İç-el" söyleyişine dönüşmesinden geldiği düşünülmektedir. 1954'de Erdemli 1987'de Aydıncık, 1989'da Bozyazı ve Çamlıyayla ilçeleri kurulmuştur. 2001 yılında halkın yoğun isteği üzerine İçel adı tekrar Mersin olarak değiştirilmiştir.